

Pozitív visszajelzések

Szerző Administrator
2013. április 16.
Utolsó frissítés 2013. április 16.

Mélyrepülés pozitív hullámvölgyek között...

- I. VIVA DE LA MUSICA
- II. LÁBNYOMOKAT KERESSEK...
- III. MEGMARADOK JÓSÁGOS TANÍTÓ NÉNINEK...

Mindhárom interjú fésületlen szövege megtalálható a Továbbban...
Mellékelve néhány késve érkezett felvétel a Parlamentből!

I. VIVA DE LA MUSICA
(Készítette Tarnóczy Orsolya, megjelenik a Pepitában, május 15-én)

• Ha jól tudom három éves volt, amikor szülőfalujában, Pincen az új kultúrház avatóján először színpadra lépett. Ez volt az a sorsdöntő pillanat, ami végleg megpecsételte az életét?
Valóban megpecsételte, mert barátnőm hamis hangon kezdte el a Hopp Juliskát, így engem sírva szedtek le a színpadról. Hosszú éveknek kellett eltelnie, hogy ismét közönség elé merészkedjek és felvállaljam önmagam kitárulkozását.

• Az éneklésen kívül más szóba sem jöhetett? Mikor vált egyértelművé, hogy a népdal az egyedüli műfaj, amivel foglalkozni szeretne?
Ellenkezőleg! Rajzoltam, festettem, hét évig hegedültem, néptáncoltam, különböző sportágakban versenyeztem, de végül az éneklés győzött. Nyertem táncdalfesztivált Kovács Kati számokkal, Huszka Jenő Szabadság, szerelem-ében Judit voltam, sanzont ötórai teadélutánokon, énekeltem orosz népdalokat szovjet laktanyákban. Serdülöként a fülekpüspöki Palóc Táncegyüttes tagjaként érintett meg a népdal és azóta el se eresztett.

• Ha jól tudom tinédzserként kétszer is megnyerte a szlovákiai magyarok népdalversenyét. 1981-ben a Röplül páván szintén első díjat kapott. Mégis években telt, mire a pályája igazán beindult. Miért?
A Röplül páva után az én „pávám nem szállt fel” és talán most se szárnyal igazán, bár nem is teszek érte különösképpen, mert továbbra is menedzserek és önmenedzselés nélkül élek és tudatosan távol tartom magam mindenfajta pofavizittól, minden érdekkapcsolattól, kerülöm a kultúrát irányítani akaró diktátorokat és a mozgalmi szellem is távoli nekem egy juhászdzinasztia leszármazottjának. Egykoron is többször voltam „rossz időben - rossz helyen” és az általam felvállalt közép-európaiság, valamint az ökumené se siker-storyk. Úgy tűnik továbbra is megmaradok szájról-szájra terjedőnek és a „harmadik utasoknak” járó magányos, de boldog karanténban.

• Első önálló lemeze, a Dalvándorlás 1986-ban jelent meg, amelyen - sokak meglepetésére - egyes dalok szlovák, román, szerb, horvát változatát is előadta. Miért érezte ezt fontosnak?
A Dalvándorlást még 7 „dalvándorlás” követte, mert munkásságom egyik súlypontja a lemezsorozatomban is megfogalmazott megbékélése az itt élő népeknek, nem a békés egymás mellett élés, de a békés együttélés. A több nyelven énekelt dalok az egész Kárpát-medence közös zenei anyanyelvét, közös hazáját szólaltatják meg, mert ez munkásságom egyik súlypontja.

• Kik azok, akik eddigi pályafutását segítették, irányították, vezették. Akiknek igazán sokat köszönhet?
Szellemi példaképek, tanárok, művészek, nőtafák tucatjait kéne most felsorakoztatnom. A sor szinte végtelen. Rengeteg hatás formálta életem. Kiragadva említeném nemzetföltő anyai nagyapámat, a Palóc Táncegyüttes koreográfusát Takács Andrást, a felvidéki népdalokat mentő Ág Tibort, Rajeczky Benjamint, aki gondoskodó szeretetével ajándékozott meg, a dallampárhuzamok kutatóját Szomjas-Schiffert Györgyöt, a nótáskedvű Czine tanár urat, Palotai Erzsit, aki „benső fényforrásnak, a napsugár kishúgának” nevezett, Neményi Lilit, aki tudatosan óvott minden karriertől. Szeretettel emlékezem Palasovszky Ödön avantgard költőnk párjára Mici nénire, a mozdulatművészre és gyógytornászra, aki síoktató könyvet írt és az egyik első női sziklamászónk volt. A pályatársak közül első helyen jut eszembe a mindig szeretettel segítő Kiss Ferenc népzeneész. Külön fejezet életemben a kassai polgár férjem, akivel egy csók és egy boldogító igen zárta le a népi-urbánus vitát. Ráadásaként és áldásként említem Szájer Józsefet, aki jó néhány CD-m megjelentetését önzetlenül támogatta.

• Mi magyarok nagyon büszkék vagyunk népzeneikutatóinkra. A szlovák népzeneikutatásról az átlagos zeneszerető embernek legfeljebb Bartók Béla Négy szlovák népdala jut eszébe. Mit kell tudni a szlovák népzenei gyűjtésekről, aminek Ön nagy ismerője?
A szlovákoknak is van jócskán népdalgyűjtőjük, de mindmáig a legnagyobb szlovák népdalgyűjtő a magyar Bartók. Az már más lapra tartozik, hogy a szlovák-magyar közös dallamokkal egyik fél se foglalkozik behatóan, pedig nem az a lényeg, hogy ki-kitől vette át, hanem hogy léteznek, mert ez a legszebb bizonyítéka annak az egykori békés „dalajándékozós” korszaknak, az egykori Monarchiának, ahová nosztalgikus lelkeim visszavágyik. Ezeknek a közös

énekeknek a mostani megszólaltatása úgy érzem, minden politikai beszédnél beszédesebb, hatásosabb.

• Pályája alatt sok helyen megfordult a világban. Hova vitte el a népdalok csodás üzenetét? Szinte hihetetlen a több ezernyi koncert világszerte. És majdnem mind kizárólag baráti meghívások eredménye. Menedzserek somfordálását elkerülve számtalan emlékképfosztlány sejlik fel bennem, hiszen közel negyven országban tarthattam koncerteket. Énekeltem müncheni kórházban, amerikai lovardában, francia marhavásáron, torontói evangélikus templomban, 40 fokban Brazília városaiban, német némaságot fogadott apácáknak, ezer egyforma kínainak, állva tapsolták Washingtonban az általam énekelt amerikai himnusz, legutóbb a norvég himnusz is énekelhettem. Mostani visszatekintésemkor úgy érzem, hogy tucatnyi őszinte közönséggel megáldott Kárpát-medencei apró falvas koncertemet nem cserélném fel bármilyen média által tuningolt világsikerrel.

• Népdallal kezdte a pályafutását. De hogyan jutott el az egyházi énekekig? Egy természetes lelki szükség vezérelt a népdaltól az egyházi énekekig, tudva, hogy sok évszázados értékeinket nemcsak becsülnünk, de továbbéltetnünk felelősség és kötelesség.

• Azt vallja, hogy: „a Teremtő ajándéka, hogy mindnyájan keresztények vagyunk attól a pillanattól kezdve, hogy világra születtünk.” Úgy gondolja, hogy a születésünkkel egyfajta feloldozást kapunk? A válaszáda nem egyszerű, hiszen az ember önmaga számára a legmisztikusabb, a legnagyobb titok. Az ember saját magát ismeri legkevésbé, magának is rejtély vagyok. Azt hiszem, ez örök titok marad és ez a szép benne. Egy életen át kereshetjük a választ mi végre jöttünk a világra, mi az élet célja, eleve, mi dolgunk van itt a Földön? De az is megválaszolhatatlan, hogy bizonyos életünket meghatározó események miért következnek be, merre terelődik életünk folyása, egyáltalán van-e véletlen? A Teremtő próbál üzenni nekünk, kérdés, hogy vesszük-e a jelzéseket, hogy ösztöneink, érzékszerveink ságására változtatunk-e. Én hiszek az üzenetekben és tudom, hogy ezek felfogásával tudjuk földi utunkat végigjárni. Az életünkért mi vagyunk felelősek, s annak minősége is jelzi, milyenek is vagyunk mi voltaképpen. Önmagunk keresése, megtalálása végtelen kihívás, egy életen át tartó folyamat és ha az ember szembe mer nézni önnön tükörképével, ha megérti cselekedeteinek okát, próbál nem gépemberként rutinszerűen élni és figyel belső hangjára, akkor Paulo Coelho-val vallhatjuk: " Már annyi meglepő dolgot láttam, hogy a legcsekélyebb kétségem sincs afelől, hogy léteznek csodák, hogy minden lehetséges, s hogy az ember kezdi újra felfedezni azt, amit elfelejtett: saját belső hangját." A csendben rátalálunk önmagunkra, elkezdjük magunkban és magunk körül a világot megváltoztatni, s így nyerhetünk önmagunk számára igazi feloldozást, még mielőtt Istentől váránk azt.

• Az éneklés akkor egyfajta istentisztelet az Ön számára? Az éneklés számomra az ég-föld harmóniáját jelenti, visszhangozza, amikor az idő rohama lelassul és lélektől-lélekig jut el az üzenete a dalnak. Templomi koncertjeimen gyakorta érzem azt az erőt, amit felülről kapok. Az én utam az emberek vigasztalása, lelki gyógyítása, de közben nekem is gyógyír a dalolás.

• Az utóbbi években megjelent lemezei (A nap megszentelése, A Teremtés dicsérete, Éneklő egyház.) mélyen a keresztény gyökerekhez nyúlnak vissza. A katolikus egyházi tanok mellett elfogad más tanítást is? Katolikus létemre nyitott szívvel, lélekkel próbálok megérteni a világot. Nem véletlen életemnek egyik archimédeszi pontja, az ökümenia, ezért igyekszem minél gyakrabban történelmi egyházaink énekeivel dicsérni a Teremtőt.

• Van már elképzelése arról, hogy milyen lesz a következő lemez? Eddigi 27 önálló hanghordozóm mind tematikus. A folytatás is az lesz. Tucatnyi lemezötletem van, de ezek megvalósítása kizárólag anyagi források kérdése. Készülőben van egy gyereklemez sok-sok gyermekhanggal, az A capella műsorom a növendékeimből verbuválódott Lánykapellával, ahol a legősibb hangszer az emberi hang szólal meg a Kárpát-medence nyelvein „bolyki-brotherosan”, és terveződik egy meglepetés-album Kudlik Julival.

• Azt mondja, hogy: „... életünk egy ajándék a Teremtőtől, egy lehetőség, egy nagy utazás, egy hatalmas misztikum, melyben hol felemelkedünk, hol elbukunk, hol elesünk, hol talpra állunk.” De mi van, ha nem tudunk felállni? Kissé meg kéne tanulnunk a keleti kultúrákból szabadabban, elengedettebben élni, mert sokszor olyan lelki és egyéb terheket cipelünk magunkkal, hogy talpra állásunk szinte lehetetlen. Mindenki hordja a maga keresztjét, de nekem ez a szenvedés is tud kedves teher és boldogság lenni, mert ez teremti meg a megfoghatatlan pillanatokat, amely a dal, a szó, a csend által eljut lélektől lélekig.

• A Rák ellen, az emberért, a holnapért elnevezésű alapítvány felkérését is azért vállalta el, hogy a dalain keresztül segíthessen a rászorulókon? Tíz éve kétszer estem át kezelésen és életmentő műtéteken, így meggyógyult hiteles személyként, megújult életfilozófiámmal úgy érzem segíteni tudok sorstársaimon. Életerőt, optimizmust tudok hirdetni nemcsak dalaimmal.

• Közel huszonhárom éve él Pilisszentlászlón. Mi az, ami leginkább ide köti? A Pilis hegyek szépsége, rejtélye, a táj nyugalma, és az az új otthon, ami leginkább egykori felvidéki szülőföldemre emlékeztet.

• Szentendrén, a Vujicsics Tihamér Zeneiskolában tanít. Mióta oktatja az új nemzedék tagjait? Az új generációt mennyire érdekli a népzene?

Az új generáció népzenei érdeklődése, szeretete optimizmussal tölt el. A gyermeki lélek még nyitottabb, ezért hatalmas a pedagógusok felelőssége. Óráimon elsődleges a dalolás öröme, a népdal szeretete, de közel húsz évnyi tanításom alatt arra is rádöbbentem, hogy az ember, a gyermek lényegében „nevelhetetlen”, mert már születéskor (sőt magzatként) magunkban hordozunk mindent. Nem neveléssel, de cselekedeteimmel próbálok példát mutatni, remélve, hogy a „lelkileg kész” növendékeim nem láznak ellene. Szeretetéhes világunkban iskolai tevékenységem elsősorban lelkek gyógyítása, személyiségfejlesztés. (Több diákom pszichiáter helyett jár hozzám.) A népdalok megtanulása lelki és nemzeti tükröt tár elénk minden bánatunkkal, örömünkkel.

• Milyen érzés most énekelni a közönségnek, mint mondjuk húsz évvel ezelőtt? Mennyire változott a hallgatóság? A világ, a közönség is változott. Nem biztos, hogy jó irányba. Az én belső iránytűm viszont egyre jobb irányokba terel, egyre boldogabban élem meg sorsomat, egyre mélyebben szólnak a dalaim.

• Az elkövetkezendő időszakban hol találkozhat Önnel a közönség? Volt növendékemmel, Tímár Sárával adunk közös koncertet május 8-án a Hagyományok Házában, majd a Református Fesztiválon is énekelhetek. A kisközösségek, a falvak énekeseként visszatérő vendégként koncertezem Andrejszki Judittal Váckisújfaluban, „lánykapellázom” Mátraalmáson, dalolok egy losonci érettségi találkozón, meghívtak az örökkön hűséges evangélikusok Nagykanizsára, jótékonykodom Celldömölkön, de vendége leszek egy koncert erejéig a Nógrád-megyei Apc falunak is. Hamarosan Galán Géza emlékesten énekelek Révkomáromban, négy-öt alkalommal tartunk előadást a szeretet kommunikációjáról Kudlik Julival. Nagy öröm, hogy meghívnak Szilágycsehbe a Tövisháti Napokra augusztus legvégén. Körvonalazódni látszik egy zsolnai koncert is, ahol a Vox Humana lemezemről énekelnék szlovák-magyar népdalpárhuzamokat. Van érzés, amit gyermekként éltem meg, ez a kisebbségi sors-érzés, ezért palóc-magyaroként, duplakisebbségiként, a mindenkor kisebbségek énekmondójaként nagyon fontosnak érzem szórványban élőknek szánt koncertjeimet, mert itt valóban féltve őrzött kincs anyanyelvünk, itt valóban mindennap meg kell küzdeni megmaradásáért. Ezért külön is öröm a Kudlik Julival tervezett júniusi előadás Munkácson és Ungváron.

• Mennyire kíséri figyelemmel a mai népdalénekesek munkáját? Természetesen figyelgetem, de nem biztos, hogy objektív képet rajzolhatnék róluk, mert nem ismerem a média színpalak mögött zajló torzításait. Nagy örömmel tölt el több tucatnyi fiatal őszinte tehetség létezése és nagyon szorítok nekik, hogy a szerepléseket meghatározó barikádokat elkerülve, tehetségükhöz mérten jussanak pódiumhoz, lehetőségekhez.

• Ön szerint mennyire változtatja meg az emberek gondolkodását egy-egy dal? Számos emlékezetes visszacsatolás jelzi, hogy igenis egy-egy dal, egy-egy koncert változtat az emberek gondolkodásán. Számos levélíró tanúsítja, „hogy egészen más ember lettem.”

• Rengeteg díjjal büszkélkedhet. Mégis milyen érzés volt, mikor a pályafutása elismeréseképpen idén átvehette a Kossuth-díjat? Mit jelent Önnek ez az elismerés? Elsősorban nem várt ajándék, mely súlyos is egyben, mert komoly felelősséggel jár nemzetem, szülőföldem iránt. Biztonságot is ad életutam bejárásához, mert konzervál és védettséget is nyújt. Különleges lélektani tanulmányozásban is szerencsém van, mert jócskán analizálhatom, hogy a díj odaítélése után az embertársaim, hogyan viszonyulnak hozzám.

• Lehet még nagyobb álmokról és célokról ábrándozni? Kis lépések híveként soha nem kergettem elérhetetlennek tűnő álmokat, vágyakat, talán ezért hullhatott gyakran az ölembe a szerencse.

• Azt olvastam, hogy Önnek a legfontosabb: a friss harmat, a zsenge családja, egy siheder vörösfenyő görbén nőtt ága, a búbos kemencék, az esti litániák, a mosolygó kankalínok, a tündöklő szemek, a barátok, a kacsintó partifecskék, a moha, a páfrány és egy impresszionista naplemente. És még? Fontos a lelki békém, önmagam elfogadása hibáimmal együtt, mert csak így lehetek hiteles és őszinte. Egyre fontosabbnak érzem a mindennapok cselekedeteiben hozott felelős döntéseket, hogy hozzájáruljak egy kicsit a világ jobbításához.

II. LÁBNYOMOKAT KERESÉK...

(Az interjút készítette: Kempf Károly Ignác, megjelenik a Szentendre és Vidékében, április 20-án)

- Meg vagyok győződve arról, hogy nem csak a magam és a Szentendre és Vidéke szerkesztősége nevében, hanem az egész városunk nevében gratulálhatok sok szeretettel az újabb rangos kitüntetéséhez?

A gratuláció minden embernek nagyon jólesik, így nagyon szépen megköszönöm! Felemelő érzés, hogy Szentendrén túl az egész Felvidék büszke rám, hogy a Nógrádi Lapok címdalán gratulál, mint a harmadik Nógrád-megyei Kossuth-díjasnak, de magáénak tart vezércikkében Gömör - megye is. Gyermekkorom színterén a Losonc melletti Pincen a hír hallatán még a vasárnapi mise is később kezdődött. Egyébként Pilisszentlászlón jut 1000 főre a legtöbb Kossuth-díjas a Kárpát-medencében, ugyanis rajtam kívül Krasznahorkai László is birtokosa az elismerésnek. Mostanában levelek, üzenetek százait próbálom megválaszolni. Volt, aki verset írt, voltak csodálatos virágcsokrot küldők, de a legjobban a

kézzel írott gratulációknak örültem, mert azokban igazán ott a lélek, az odafigyelés, a rám gondoló idő szeretete. Lelki éghajlatom stabilitásának köszönhetően a díj kapcsán megváltozni nem fogok, megmaradok ebédet főző családomnak, paraszti elődeim génjeit öröklő kertet kapáló, gyomláló gazdasszonynak, hegyen-völgyön túrázóknak, Örkényt, Ulickaját, Poppert és Polcz Alaine műveit faló olvasónak, diákjait szerető tanító néninek... Alázatosságom, félénkségem, gyakori csöndességem, olykori hiányos műveletlenségem is felvállalva maradok az, aki voltam. Mindig kiérzem az emberekből azt, hogy mennyire természetesen és őszintén közelítenek felém. Mostanság a legérdekesebb lélektani tanulmány, hogy a Kossuth-díj birtoklása után az emberek, hogyan viszonyulnak hozzám.

- Az ön életében mit jelent ez a díj? Csúcspont vagy egy mérföldkő az úton?

Elsősorban ajándék. Nem várt ajándék. Álom és valóság. Álom, mert álmodni sem mertem, valóság, mert öröm és egyfajta teher is. Teher, mert súlyos nekem, aki eddig csak az elénekelt szavak területén jeleskedtem, de mostantól súlya van minden szavamnak, így megpróbálok hebehurgyaságomon javítani, hogy méltó legyek a díjhoz. Milyen egyszerű lenne az életem, ha nem kéne most interjút adnom, csak énekelhetnék, dalolhatnék a feltett kérdésekre. A díj nemcsak nekem szól, de szól áttételesen az egész Kárpát-medence között zenei anyanyelvét művelőknek, mert munkásságom egyik súlypontja az egyik lemezsorozatomban is megfogalmazott megbékélése az itt élő népeknek. Úgyszintén archimédeszi pontja életemnek az ökümenia, ezért igyekszem minél gyakrabban történelmi egyházaink énekeivel dicsérni a Teremtőt. Egyébként ars poeticám a cselekvő szeretet, így ez a díj a jóleső érzésen túl figyelmeztetés a továbbra is magányos életút-ösvényem bejárásához, melyen most biztosabban közlekedek majd, mert ez a díj bizonyos fokig konzervál és védettséget is nyújt.

- Honnan jön a mindig új inspiráció és az állandó hit az énekléshez?

A Teremtő mindenkit megáld egy energia horizonttal és boldogság-érzékeléssel is. Nekem mindkettőből jócskán jutott. Ehhez már csak adalék volt az egykori falusi nagycsalád, az óvoda nélküliség, a kiváló tanárok, a nem mindennapi férjem, felcseperedett gyermekeim és még sorolhatnám a mindennapi szocializációt kísérő-segítő tényeket. Tudom, hogy van bennem egy belső intuíció, melyet szintén a Teremtőtől kaptam és ennek köszönhetően művészetem nemcsak rekonstrukció, nemcsak mesteri utánpótlás.

- Kik indították el a művészi útján, kik a példaképei?

Szellemi példaképeim között első helyen József Attila szeretet-versei állnak, mögöttük dübörögnek a mindig iránytűként használt Ady sorok. Megemlíteném Mikszáth „jó palócát”, Bartók nyitottsága, a francia és magyar impresszionisták, Rodin szobrai, Lénárd Sándor és Albert Schweitzer humanizmusa és még hosszan sorolhatnám. A sor végtelen. Rengeteg érzés színezte lelkemet: családomon belül anyai nagyapám nemzetféltése és igazságérzete, az első tanítónénik és bácsik életmeghatározó szerepe, majd a remek füleki gimnázium tanári kara, de felvillan a Palóc Táncegyüttes koreográfusa Taki azaz, Takács András, a felvidéki népdalokat megmentő Ág Tibor, Rajeczky Benjamin, a zenetörténész, aki szeretetével elbűvölt, a gyimesi Zerkula, a vak hegedűs, az ismerős és ismeretlen nótafák, a dallampárhuzamok kutatója, Szomjas-Schiffert György. Külön kiemelném - engem, a székertáborokba fel nem kérérdzsedőt - a mindig őszinte szeretettel segítő Kis Ferenc népzeneeszt, de eszembe jut a nótáskedvű Czine tanár úr és a „piros a vér a pesti utcán” költője, Tamási Lajos is, aki szerint „hangomtól megszépülünk”. Külön fejezet életemben a kassai polgár férjem, akinek köszönhetően egy csókkal és egy boldogító igennel elintéztük a népi-urbánus vitát. Férjemnek köszönhető Palotai Erzsi, az egykoron kassai művész, aki „benső fényforrásnak, a napsugár kishűgának” nevezett. A valamikori Nemzeti Színház rendezőjének özvegyét szintén férjem varázsolta elém. Ő volt Neményi Lili operaénekesnő, aki először figyelmeztetett a karrierépítés mérhetetlen egoizmusára, ami belőlem teljesen hiányzik. Az avantgard költőfejedelmet Palasovszky Ödönt és párját Mici néniit gyakorta látogattam. Mici néni síoktató könyvet írt, megmászta az Alpesek legmagasabb csúcsait, munkásokat ingyen gyógytornáztatott és esténként eltáncolta Madzsar Alice Ayrus lányát. Külön passzusként említem a „depolitizált” Szájer Józsefet, aki „állófogadásos repi-pénzéből” jónéhány CD-m megjelentetését önzetlenül támogatta. Zárójelesen jegyzem meg: példát vehetnének róla többi politikát művelő társai is. Minden egyes barátság-nál-kapcsolat-nál-ragaszkodás-nál nekem elsődleges a természetesség és őszinteség, mert csak ilyen emberekkel, emlékekkel érdemes élni.

- Mit jelent az ön életében Szentendre? Hogyan kötődik városunkhoz?

Két évtizede szinte minden hétköznapiom színtere Szentendre, nemcsak a munkahelyem köt ide, de elsősorban a monarchikus békeidők üzenete, a délszláv barokk, a templomok, az utcák, házak, a piac. Találkozások helyszíne is Szentendre, mely számomra lényegében egy múltbéli üzenet, egy nem létező egykori világ keresése, egy nosztalgikus álom. Ezt az álmot kergettem például pár hete Lukin karnagy lányaival, akik mellesleg Molnár Ferenc ükunokái, Vészi József dédunokái, Vészi Margit unokái, de a családfát most tovább nem bogo-zom, mert elég élményfoszlányként megemlíteni, hogy birtokháborítottunk Izbég romokba dőlő egyik épületében, az egykori Vészi villában, majd családi fotóalbumokat könnyeztünk meg. A fényképeken az izbégi kert, a tenispálya, a mai napig észlelhető fürdőmedence, hatalmas társasági összejövetelek. A fotókon a Vészi házaspár mellett lányuk Vészi (Molnár) Margit, unokájuk Márta és férje Sárközi György, aki Izbégen fordítja le a Faustot. Ő volt zsidó származásúként a népiek Válasz folyóiratának az atyja. Egyébként Izbégen Farkas Ferencéknél határozták el a Válasz folyóirat megszüntetését 1949-ben. Számos fotón ott látható Márkus Anna, aki egy ideig Pilinszky felesége lehetett, de ott van

Baby, Kolozsvári Grandpierre húga, a „tardi helyzetes” Szabó Zoltán, fürdőgatyában a gyermek Horváth Ádámka (a későbbi Kossuth-díjas filmrendező) és a fura pofákat vágó Sárközi Matyika (az író, szerkesztő) stb... Jólesett a múltba révedés. Olyannyira, hogy hamarosan Párizsba utazunk a közel 90 esztendőös festőművészhez, Márkus Annához, hogy személyesen meséljen az egykori Szentendréről.

Az utcákat járva a valamikori Szentendrét élesztgetem lelkemben. Boromisza Tibor, Vas István, Barcsay, Czóbel lányomait keresem - és már csak a neve miatt is Bánáti-Sverákét... A szörnyű bővít próbálom nem észrevenni...

- Ön tanít is. Mit jelent az ön számára a tanítás?

A zeneiskolai tanítás lételemem immáron 17 éve, bár tisztában vagyok az ember „nevelhetetlenségével”, mert valom, hogy a Teremtő kész lényeket hoz létre, már a megszületésünk előtt. Valóban egy genetikai-horoszkopális csoda születik kész adottságokkal, akit tulajdonképpen nevelni nem lehet, mert már születéskor magunkban hordozunk mindent és a nevelésből csak az marad meg bennünk, ami ellen a már kész énünk nem lázad. Tehát én nem nevelek, de cselekedeteimmel próbálom példát adni, hátha növendékeim kész lények-lelke nem lázad ellene és befogadja. Énekesi tevékenységem inkább lelkek gyógyítása, istápolása, melyre mostani szeretetétikus világunkban nagy szükség van. Az már más lapra tartozik, hogy a népdaléneklés kiskorban (is) egyfajta tükröt tár nemzetünk felé és visszatükröződik benne minden bánatunk és ritka örömünk is. Az ének, a zene és a testnevelés a legjobb gyógyír egy egészségesebb generáció felcseperedéséhez.

- „Az elmúlt 33 évben több mint 3000 koncert 3 kontinens 33 országában”. Impozáns adatok, jól láthatóan nem él elefántcsonttoronyban. Mikor és hol láthatjuk, hallhatjuk legközelebb?

Nem élek elefántcsont-toronyban, de már csak egy juhász dinasztia ivadékaként is szeretem a magányt, a csendet, a televízió-telefon nélkülséget. Mindig is tudatosan távotartottam magam minden érdekkapcsolattól, minden pofavizittól, kerültem a hatalomvágyó-karrierista diktátorokat, a kultúrát dirigáló önjelölteket és a mozgalmi nyájszellem is távol áll tőlem, ezért is ritka csoda, hogy Kossuth-díjjal tüntettek ki. Hál’ Istennek alázatos, természetes lelki éghajlatom mindig taszíthatta a menedzserek közeledését, így nem véletlen, hogy csak olykor jutottam el nagy dobra-vert fesztiválokra, akkor is csak azért, mert kolléganőim megbetegedtek, vagy fél-pénzen én kapható voltam. Olykor zenekari tagként szerepelhettem egy-egy nagyobb eseményen. Most talán kissé megtörni látszik a távolról sem bántó több évtizedes mellőzésem, ezért szerepelhettem pár hete a Táncháztalálkozó gálaműsorában és nemsokára a Református Fesztiválon is énekelhetek, valamint volt növendékemmel és zeneiskolai „utódommal”, Tímár Sárával adhatunk közös koncertet május 8-án a Hagyományok Házában. Itt a hagyományokhoz hűen ismét Pistyúr Imre szobrai díszítik majd a színpadot. A nyár folyamán remélem Szentendre szintén meghív, hogy a növendékeimmel alakított Lánykapella új műsorát itt is bemutathassuk. Ebben az interjúban szeretném először „levédeni” a Lánykapella együttes nevet is, akikkel hamarosan CD-re rögzítjük énekeinket. Egyébként a közeljövő kisközösségi fellépései szintén lényegesek-mérvadóak számomra. Akár a népdal én is szájról- szájra terjedek és ennek köszönhetően hamarosan énekelek Révkomáromban egy Galán Géza emlékestén, visszatérő vendékként koncertezem Andrejszki Judittal Váckisújfaluban, négy-öt alkalommal tartunk előadást a szeretet kommunikációjáról Kudlik Julival, „lánykapellázom” Mátraalmáson, Borsodszirákon, de a nyár folyamán dalolok egy losonci érettségi találkozón, meghívtak az örökkön hűséges evangélikusok Nagykanizsára, jótékonykodom Celldömölkön, de vendége leszek egy koncert erejéig a Nógrád-megyei Apc falunak is. Különlegesen fontos számomra a szórványmagyarság, így Kudlik Julival tartok előadást Munkácson és Ungváron. Szeretem a kissé világvégi helyeket, ahol szigetként-szórványként még él féltve őrzött kincsként a magyar nyelv, ott ahol mindennap meg kell küzdeni védelmében. Ez az érzés, amit egy anyaországának átérznie szinte lehetetlen, mert gyermekként kell átélni mindazon lelki hatásokat, melyek a kisebbségi sorsban élőket érintik. Én megmaradtam mindenkori kisebbséginek úgy, hogy ezt az érzést többletté alakítottam és az egész Kárpát-medencét érzem otthonomnak.

III. MEGMARADOK JÓSÁGOS TANÍTÓ NÉNINEK...

(Az interjút Csermák Zoltán készítette)

Három éve az Alternatív Kossuth-díjjal tüntették ki, idén a Parlamentben a Kossuth-díjat vehette át. Mit jelent Ön számára az egy szó különbség?

Az alternatív Kossuth-díj nagyon illet lelki éghajlatomhoz, hiszen egész életutam egyéni, alternatív. Magányosan kaptam, mert évenként egy embernek adták, aki a kormánytól éppen nem kaphatta meg azt. A mostani Kossuth-díj nem csúcspont, inkább mérföldkő, de elsősorban nem várt ajándék. Álom és egyben valóság is, mert álmodni sem mertem, hogy megkapom, de valóság is, mert tény és egyszerre teher is. Most is nyugodtabb lenne az életem, ha nem kéne interjút adnom, helyette csak énekelhetnék.

A Kossuth-díj felemelő érzés, mert az egész Felvidék büszkén emleget, de a Nógrádi Lapok is címdalón gratulált, mint a harmadik Nógrád-megyei Kossuth-díjasnak és magáénak vallott Gömör - megye is. Szentendrén polgármesteri fogadásban részesültem. Gyermekkorom színterén, a Losonc melletti Pincen az öregasszonyok hosszan pletykáltak a hír hallatán. Ahol élek, egy kicsi hegyi faluban, Pilisszentlászlón jut 1000 főre a legtöbb Kossuth-díjas a Kárpát-medencében, rajtam kívül Krasznahorkai László is birtokosa a kitüntetésnek.

Lelki éghajlatomnak köszönhetően a díj nem változtat meg: maradok gondoskodó családayának, kertjét gondozó

gazdasszonynak és hegyen-völgyön túrázónak, aki esténként a kandalló tüze mellett Pál Ferit, Popper Pétert és Polcz Elaine könyveit olvassa. Diákjaimnak megmaradok jószágos tanító néninek.

Mindig kiérzem az emberekből azt, hogy mennyire természetesen és őszintén közelítenek felém, ezért mostanság a legérdekesebb lélektani tanulmányozásom, hogy a Kossuth-díj odaítélése óta az emberek hogyan viszonyulnak hozzám.

Ars poeticám a cselekvő szeretet, így ez a díj a jóleső érzésen túl figyelmeztetés magányos életút-ösvényem bejárására, melyen most biztosabban haladok, mert a Kossuth-díj bizonyos fokig konzervál és védettséget is nyújt.

Melyik a második kitüntetés, amire a legbüszkébb?

Elsőként említeném azt a rendkívüli, életet meghatározó eseményt, amikor 1980-ban csehszlovák állampolgárként könnyek között átvehettem a Parlamentben Pozsgai Imrétől a Népművészet Ifjú Mestere címet. Hasonlóan meghatódtam külhoni magyarként 1981-ben, amikor a Röpülj páva verseny győztese lehettem. A sok díjam közül harmadikként említeném Pinc falu díszpolgárságát. Ez az alig pár száz lelket számláló közösség indított útnak, adott erőt, hitet a sokszori újrakezdéshez. Ez a majdnem világvégi otthon, a határon túlról adományozta nekem a magyar szót, mely odaát mindig többlet-tartalommal bírt.

A ma már zömében szlovák lakosokkal betelepített falunak se iskolája, se óvodája nincsen, mégis nosztalgikus emlékként fogadtam a szlovák polgármester által átnyújtott díszpolgárságot.